

BLOGI

Blogi: Digiaika nostaa talousosaamisen valokeilaan

Talousosaaminen | 03.10.2017 | Kari Kemppainen

KIRJOITTAJA

Kari Kemppainen

Digitalisoituvaa yhteiskuntaa edellyttää kansalaisiltaan uudenlaisia tietoja ja taitoja. Digitaalisen ajan talousosaamista vaativat myös finanssipalvelut, jotka muuttuvat helppokäyttöisemmiksi mutta joita on samalla ehkä aiempaa vaikeampi hahmottaa.

Esimerkiksi uudet maksutavat helpottavat maksamista ja tekevät siitä samanaikaisesti huomaamattomampaa. Helppokäyttöisyys on sinällään positiivinen asia, mutta kun maksaminen tapahtuu lähes huomaamatta ostotapahtuman osana, voi kuluttajan käsitys omasta rahankäytöstä hämärtyä, mikä puolestaan lisää ylivelkaantumisen riskiä.

Uuden teknologian sekä uusien toimijoiden ja liiketoimintamallien myötä markkinoille on tullut kokonaan uudenlaisia finanssituotteita ja -palveluita. Käyttäjiltään ne vaativat riittävää ymmärrystä niiden toimintalogiikasta ja mahdollisista riskeistä. Vaatimustaso digiajan talousosaamiselle on siksi kasvanut. Tämä vaatimus riittävästä talousosaamisesta koskettaa koko yhteiskuntaa, nuorista vanhuksiin.

Digiajan talousosaamisen voidaan ajatella koostuvan kolmesta osasta, jotka ovat:

- 1) riittävät taloustiedot,
- 2) talouden ymmärtäminen eli *talouselämä* sekä
- 3) kyky soveltaa kahta edellä mainittua käytännön elämässä.

Riittävät taloustiedot muodostavat talousosaamisen perustan. Tämän perustan rakentamisessa kouluilla ja muilla oppilaitoksilla on tärkeä rooli. Kuten normaalinkin lukutaidon opetteluissa, myös talouselämän osalta peruskäsitteiden (esim. aakkoset/peruskäsitteet) hallinta on

välttämätöntä. Esimerkiksi koron ja korkoa korolle -käsitteiden hallinta on keskeistä.

Toinen talousosaamisen komponentti on **talouslukutaito**, käytännössä talouden ymmärtäminen. Ei riitä, että peruskäsitteet ovat hallussa, jos ei ymmärrä, mitä ne eri asiayhteyksissä tarkoittavat. Esimerkiksi asuntolainaa tai kulutusluottoa nostettaessa olisi kyettävä ymmärtämään, miten laskennan pohjana oleva korko ja laina-ajan pituus vaikuttavat käytännössä oman talouden hallintaan. Samalla tavoin riskin ja odotetun tuoton välisen suhteen ymmärtäminen on oleellista sijoituspäätöksiä tehtäessä. Luonnollisesti myös finanssipalveluiden tarjoajilla pitäisi tässä olla keskeinen rooli: niiden kuuluu varmistaa, että niiden jakama laina- tai sijoitusinformaatio ymmärretään oikein.

Kolmas talousosaamisen komponentti on **kyky soveltaa taloustietojaan ja talouslukutaitoaan** oman taloutensa hoidossa. Ostamiseen sulautuva maksaminen vaatii uudenlaista hallintaa rahankäyttöön. Lisäksi nykyisessä, lukemattomien tarjottujen palveluiden tulvassa tulisi pystyä valitsemaan itselle järkevimät ja omaan talouteen parhaiten sopivat vaihtoehdot toinen toistaan houkuttelevimpien tarjousten joukosta. Kaikki tämä edellyttää, että kuluttajan taloustiedot ja talouslukutaito ovat riittävällä tasolla. Sujuva arjen pyörittäminen vaatii riittävää taloudellista tietoa, taitoa ja soveltamiskykyä.

Tänä päivänä monet eri tahot, kuten mm. finanssiala, kansalaisjärjestöt ja eri viranomaiset, tekevät arvokasta työtä talousosaamisen edistämiseksi. Yhteistyö näiden eri toimijoiden välillä on ensiarvoisen tärkeää, sillä taloutensa hyvin hoitavat kansalaiset hyödyttävät koko yhteiskuntaa. Riittävä talousosaaminen läpi koko yhteiskunnan auttaa ennaltaehkäisemään monia ikäviä ilmiöitä, kuten mm. ylivelkaantumista. Näiden negatiivisten lieveilmiöiden sosiaaliset ja taloudelliset kustannukset voivat nousta todella korkeiksi niin yksittäisille ihmisille kuin koko yhteiskunnallekin. Tämän vuoksi kannattaa panostaa entistäkin enemmän siihen, että kansalaisten riittävä talousosaaminen voidaan varmistaa myös alati digitalisoituvassa taloudessa.

Tulevaisuuden maksamisen haasteita ja mahdollisuuksia pohditaan Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön yhdessä järjestämässä Suomi 100 -teemapäivässä "Maksaminen tulevaisuuden Suomessa" 3.10.2017 rahamuseossa. Lisätietoja

Asiasanat

maksaminen, talous